

Universitätsbibliothek Paderborn

Rev. P. Francisci Josephi à Rodt Capuccini Anterioris Austriæ Provinciæ. Opus ...

Planctvs Ecclesiæ Et Animæ - Super Caput Primum Lamentationum
Jeremiæ Prophetæ. Allegorice, Et Moraliter Expositus, & Distributus In
Discursus LII. Concionatorios Quadragesimales ... ; Scilicet Liber Vitæ, Et
Excessvs Amoris ...

Rodt, Franz Joseph von

Campoduni, 1680

Discursus X. In capite, id est, in juventute in captivitatem redacta, vix
mala consuetudine circumvallata liberationem sperare potest.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52659)

DISCVRSVS X.

He.

Facti sunt hostes in capite ejus. *Thren.*

c. I. v. 5.

DE ANIMA.

In capite, id est, iuventute sua ab hostibus in captivitatem redacta, vix, malâ consuetudine circumvallata, liberationem sperare potest.

I.
AD occupandam Provinciam, vel Regionem, primum solet esse studium subigendi & occupandi illius Pafsûs, seu Clausæ, qua accessus ad ipsam Provinciã intercluditur, & hostis arcetur, ne ipsa regionis viscera intrare possit: occupato autem tali propugnaculo, quod instar scuti totam proregebat regionis planitiem, facili etiam labore reliqua oppida, & castra potestati hostis subiguntur. Est Adolescentia, seu iuventus in homine quasi propugnaculum confinium, & castrum seu Clausa, per quam

accessus ad reliquos atatis gradus intercluditur, quare imprimis malignus hostis omnem in eo vim facit, ut hunc humanæ vitæ accessum seu passum occupet, ex quo totam facilè reliquæ vitæ partem potestati suæ subiiciet ... Et hoc ipsum est, quod de Anna peccatrice in morali sensu hic Propheta luget: Facti sunt hostes in capite ejus. Nam teste Doctore Seraphico, fiunt hostes in capite, quando in adolescentia quis incipit servire d'abolo. Hoc casu periculosè admodum succumbit anima, quando enim hostis sit in capite, diabolo faciliter datur totum tempus vi-

Iuventus est propugnaculum totius vitæ.

Hostis in capite.

L. 2

S. Bonav. hic. Id est in iuventute.

ta, quippe propugnaculo juven-
tutis semel in potestatem reda-
cto, & malæ consuetudinis ag-
gere circumvallato, vix è ho-
stium manibus captiva anima e-
ripienda speratur.

II. Quò vicinius hostibus est
propugnaculum, & quò plus ho-
stes illud assultibus, & arietibus

*Inventus
est propug-
naculum
totius vi-
tae.*

*Gen. c. 8.
v. 21.*

tentant, eò magis forti præsi-
dio, armis, & aggere ipsi pro-
videndum, & vigilanter custo-
diendum. Inter omnes homi-
nis ætates nulla hosti vicinior,
& ejus assultibus magis est ob-
noxia, quàm juvenus, utpote
cæteris ætatibus debilor, & ad
se dedendum pronior: Nam sen-
sus, & cogitatio hominum prona sunt
in malum ab adolescentia sua. Ex
illa enim ætate (ait Ambrosius)
crescit malitia, nam diligentia, &
studium peccandi incipit a juvenute,
ut puer, quasi infirmus, peccet juvenis
tamquam improbus, qui studiosè cu-
piat peccata committere, & in crimi-
nibus gloriatur. Quid multis?
Crescit ergo cum ætatibus culpa, af-
firmat Mediolanensis Antistes.

*Pfal. 128.
v. 1.*

Ex quo collige periculofas
variis ex capitibus juvenutis
conditiones, est namque confi-
ne hosti propugnaculum, sæpe
ab illo tentari solitum. Sæpe
expugnaverunt me à juvenu-
te, dicat nunc Israël, sæpe ex-
pugnaverunt me à juvenute
mea. Et tamen hoc propugna-
culum est inter omnia maximè

infirmum, & ad colluden-
dum cum hoste pronum, caput-
que cæterarum subsequendum
ætatum, ita ut juvenute occu-
patâ, firmitus semper radicetur
culpa, & cum ætatibus cres-
cat, seque in ea communiat ho-
stis, & quando fit in capite, fa-
ciliter datur totum tempus vitæ
diabolo.

*Illi hostis
est valde
infestus.*

Circumædificavit adversum me,
ut non egrediar, (deplorat porro
peccatrix anima) aggravavit com-
pedem meum. Et iterum: Con-
clusit vias meas lapidibus quadris, se-
mitas meas subvertit. Circumæ-
dificat hostis adversus animam
(ait Lyranus in morali) In con-
suetudinem peccatorum inducendo,
qui laqueus est impediens egressum à
peccato: sicut filum, quo tenetur avi-
cula per pedem ligata, impedit eam,
ne simpliciter avolet: Dehinc ag-
gravat compedem, per habitum
viciosum ex consuetudine acquisitum,
sed etli clamaverit per instinctum
Synderisis, remurmuranti peccato,
Exclulit orationem, ejus impe-
diens effectum per peccati recidivum,
denique concludit vias, proceden-
di in bonum, lapidibus quadris,
id est peccatis, que quatuor habent
angulos, scilicet Dei offensam, ob-
ligationem ad pœnam, gratuitorum
spoliationem, & naturalium vulnera-
tionem. Ecce qualiter hostis
occupatum infirmum juvenu-
tis propugnaculum firmiter cu-
stodiat, quomodo se in eo mu-
niat

*Thren. 3.
v. 7. v. 9.*

*Glossa
Moralis*

*Juvenutu-
tem capitâ
diabolus
munit, &
fortificat.*

*S. Ambr.
de Noë &
Arca: hic*

niat, ut etiam summa violentia impetu (consuetudinis agere & lapidibus quadris circumvallatus) expelli nequeat, nisi singulare divina gratia succurrat subsidium. Tamar-
 S. Bernardus serm. 85 in Cant. H. stis vix amplius ejus digitorum tuorum, torrentis impetui potest. *III.* Jam enim (uti porrò deplorat anima) consuetudo, vetustam fecit pellem meam, quæ tam facile abstergi, & deponi non valeat, & in ossa indurata est malitia, non tam facile flectenda. *Thren. 3. v. 4.* *Job. c. 20. v. 11.* *Ossa dura* *Ossa ejus replebuntur vitii adolescentiæ suæ, asserit Job; Et siquidem ad ossa usque penetraverit malum, & vitia in ossa induruerint, quæ spes restat emendationis? aut nulla, aut planè exigua. Nam si vitia juventutis jam in ossa transferint, ad tumulum usque adherent: Et cum eo in pulvere dormient.* Optimè hîc observandum, quòd patiens Propheta ossa juventutis vitii replenda memorat, nam infantes parvuli, molles instar cæræ artus & pedes habent, ferendo corporis ponderi impares, & adhuc qua-

si flexiles & infirmos, ossa quippe nondum solidata sunt: Sed in juvenibus jam artus robusti, & ossa dura sunt, crescente virilis ætatis calore indies magis induranda. *Ossa dura* (ait ordinaria) *pravitatis est consuetudo, quæ ossa cum eo in pulvere dormient: In pulvere dormire, est usque ad pulverem, id est, usque ad mortem ab iniquitate non cessare.*

Solent subinde morbis, & corrosinis defluxionibus molliores quædam corporis partes uti hepar, pulmo, per febrim hecticam, & phthisin consumi, & decoqui, intestina per biliosos & inflammatos humores, & dissenteriam; partes carnosæ per serpentis cancri ferocitatè, ossa verò semper in sua subsistent duritiæ, nisi violentâ manu, ictu aut casu, non franguntur, & quidem fracta durius coalescunt, ad pulverem usque, totius corporis duratura, & vix in ipso sepulchro post multa lustra consumenda. Sic quoque defectus & vitia, quæ nullam à juventute contraxerunt duritiem, & in ossa consuetudinis non coaluerunt, facile consumi, & aboleri poterunt, sed illa vitia quæ pravitatis consuetudine jam ab adolescentia in ossa coaluerunt, non nisi magno, & vehementi impetu, & violentia rumpentur, in pulvere dormient, ad sepulchrum usque sequen-

sequentur. Et licet talis mundo mortuus in sepulchrum Religionis se deportari faciat, tamen adhuc in pulvere hujus sepulchri cum eo dormient, nulla temporum diuturnitate emollienda, sed violentis actibus contrariis conterenda, Ad id periculosa sunt adolescentia vitia, consuetudine indurata, cum annis indies crescentia.

IV.

Iob. c. 3.
v. 12.

Detestatur
Iob
nativitatem
suam

S. Greg.
& glossa.

Detestatur nativitatis suae exordium vir patiens, morte se praefocandum exoptans: *Quare non in vulva mortuus sum? Egressus ex utero non statim perii? Cur exceptus genibus? Cur lactatus uberibus? Sed quorum haec detestatio, & propriae nativitatis maledictio? An quia tot mala sustinenda patienti Prophetae incumbent, impatientiae succumbens, se non natum optabat? Altiora longè mysteria, & doctrinas hinc eruit magnus Gregorius, & cum eo glossa, qui non nascentis corporis, sed exorientis, & crescentis culpa exordia, & progressus detestatur. Partus quippe infelix culpa in utero adhuc conclusus, est *Culpa latens*, digna, quae diris omnibus devoveatur, adhuc autem detestabilior & nocivior, si à mente transeat in ipsum opus consummatum, & apertum; maximè autem detestanda, si genibus excepta ad-*

huc uberibus lactetur, quod fit, dum culpa consuetudinibus firmatur, *Id est culpa posthac & fallis excusationibus & fiducia, lactanda, &c. Exclamat ergo gemebundus Propheta: Quare non in vulva mortuus sum, hoc est: In ipsa occultata per peccationem peccati? Et postquam in lucem prodiit culpa mea, & in opus consummatum, cur saltem exceptus genibus? Id est, cur me etiam consuetudo suscepit? Cum enim culpa in usum venerit, etiam animus, etiam si appetat, debilius resistit, quia quot vicibus prava frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur: Et inde sequitur, quod vitia post partum excepta, & lactata crescant, & indurentur, & indurata tanquam ossa, cum eo in pulvere dormiant, impleta vitis adolescentiae.*

Glossatur in hunc passum V. Glossa moralis: illis sapientissimi Salomonis verbis *Proverbum est: Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea: 20.* Hic versus, uti doctrinis moralibus est gravidus, ita variis lectionibus, ac interpretationibus famosus. Nam Hebraei sic habent: *Dedica, vel imitia puerum, ad os via, &c.* Graeca, *Complut: & Regia, dedica, vel innova; Chaldaica versio legit, crudi adolescentem; Cajetanus, assuefac puerum.*

Ac imprimis considerandum occur-

occur-

occurrit Tò *juxta viam suam*, vel (ut Hebræi habent) *juxta os viae*. Vatablus, vertit, Bivium; *Initia*, inquit, *puerum juxta bivium viae suae*. Puer enim ad annos discretionis perveniens, est quasi in bivio virtutis & vitij, unde si viam virtutis ineat, usque ad senium perseverabit; sin viam vitij capessat, in senio eam non deseret: Non recedet ab ea; maximè ergo attendendum pueris, dum ad hoc bivium illucescente rationis lumine perveniunt.

Porro Hebræa lectio, ad altaris seu templi dedicationem alludere videtur, dedica puerum: sicut enim Deo dedicantur altaria & templa, sic pueri, (qui juxta S. Bonaventuræ opinionem, quasi *pueri* dicuntur) in pura sua, & intemerata pueritia Deo dicandi sunt, ut sic cum annis Deo tanquam Creatori suo in virtutibus semper accrescentes, in charitate firmius indies radicentur, & fundentur. Quocirca docet Angelicus, puerum, cum incipit uti ratione, teneri converti ad Deum, per actum fidei, amoris, & Religionis, ei se offerendo, vitamque omnem dedicando, sub pœna peccati mortalis.

Nec minùs plausibilis est illa versio, seu lectio: *Initia puerum*: uti tyrones ad bellum initiari solent, in tractandis armis ex-

ercendi. Maximè autem hoc verbum initiare, tam in testamento veteri, quàm novo adhibetur pro institutione, & consecratione alicujus personæ ad servitium Dei, unde Clerici, & Sacerdotes sacris initiati dicuntur. Imprimunt autem in novo testamento sacri ordines minores characterem indelebilem, ita ut sacro quis Subdiaconatùs, diaconatùs, vel Presbyteratùs ordine initiatus, Characterem in anima sua indelebilem gerat, nullâ ætate, imò nec ipsâ morte delebilem. Initiari puerum jubet Salomon, id est, Deo consecrari, bonæ enim doctrinæ, & mores puero inculcati, ita penetrant in ipsam animam, ut characterem quasi indelebilem imprimant, etiam cum senuerit non recedet ab eo, & cum eo in pulvere dormiet, non cum annis eradendus, sed magis ampliandus, & augendus.

Videmus subinde cucurbitis, aut etiam teneris arborum corticibus literas, aut figuras subtiliter incidi, qui characteres succrescente fructu, vel plantâ, non solùm non delenter, sed etiam indies in majorem excrescunt formam. Sic etiam bonis characteribus initiata juvenus, semper illos etiam in summa ætate conservabit, etiam cum senuerit, non recedet

Est ad Bivium constituta

Initiare idem quod consecrare.

S. Thom. 1. 2. q. 89 a. 6. in corp.

VI.

Character in de libris.

Cucurbita ea servat incisionem.

det ab eis, sed etiã cum crescen-
te crescent, sive boni, sive mali,
& deformes sint illi caracte-
res teneræ ætati olim impressi,
qui ab incunabulis usque ad se-
pulchrum mortuos consequun-
tur.

VII.

*Imbuere
solaribus.*

Verti etiam potest hebræum
illud verbum *chanoch*, *imbue*
puerum, ut alludatur (inquit
Cornelius) ad pannos, qui in
tinctura suis coloribus imbuun-
tur: Est juvenus sicut tabula
rasa, ad omnes figuras, & sicut
materia prima ad omnes for-
mas, & sicut lana munda & al-
ba, ad omnes colores recipien-
dos apta. Sed ubi tabula semel
depicta, materia formã vestita
& unita, lana colore imbuta est,
tam facile se mutari non pati-
untur. Egregiè ad propositum
nostrum Divus Hieronymus:
*Difficiliter et aditur, quod rudes an-
ni perbiberunt; Lanarum conchyli-
quis in pristinum candorem revocet?
Recens testa diu, & saporem retinet,
& odorem, quo primum imbuta est.*
Imbue ergo puerum, sapore,
odore, & colore bonorum mo-
rum, & virtutum, nam si noci-
vum saporem ebrietatis, fœda
phantasmata lasciviæ, tetrum
colorem livoris, & invidiæ
contraxerit, etiam cum senue-
rit, non recedet ab eis.

VIII.

*Innovare
quid?*

Denique si illam versionem
innova puerum, sequi lubet, nec
eamorali suo mysterio caret, si

ad novalia attendere velimus;
nam agri novi, qui arantur, fer-
untur, occantur, copiosam se-
getem afferunt, inculti autem
non nisi zizania ferunt, nam
ex eo, quo Deus maledixit ter-
ræ, ut spinas & tribulos ferret,
Adami peccato quasi infecta
non nisi cultrice manu median-
te, bonos fructus afferet; Sic &
juvenus peccati originalis fo-
mite corrupta, de se nil nisi spi-
nas & tribulos vitiorum germi-
nare novit, ut ergo bonam &
copiosam virtutum segetem
ferat, mens pueri aranda, oc-
canda, & serenda est bonis præ-
ceptis & moribus. Huc facit
illud Ieremiæ: *Novate vobis nova-*
le, & nolite serere super spina. Fru-
stra seminantur virtutes in cor-
de viri, quod spinis vitiorum
jam inhorruit, sed licet aratro
quis vertere terram velit, inof-
fenso pede transire vepres, &
spinas non licet, sed magna vi
& serio tunc res agenda, appli-
candus nempe ignis ad combu-
rendum, & tum demum aratro
scindendum solum, & cinis fru-
tetorum ac spinarum, terræ tu-
mulandus, & obtegendus est;
tanto labore & sudore opus est,
ad cor inveteratum, & spinis
vitiorum horridum, excolen-
dum, igne & ferro opus est, ad
faciendum novale hujusmodi,
& renovandum hominem in
vitij inveteratum, cum tamen
juve-

*Novalia
facienda.*

*Ierem. c.
4 v. 4.*

*Ager iam
spinis hor-
ridus dif-
ficiliter
innovat-
ur.*

juvenis facile innovetur, senectus autem & senes innovari quasi nequeunt: Nam Diogene teste, idem quasi est, *mederi mortuo, & senem docere.* Et senex ille stultus apud Theogenem, impatiens ab alio doceri, dixit: *Ne doceas, atas me facit indoctum.* Quibus assentitur Seneca: *Grandior atas, dura, & intractabilis, non potest reformari.* Epist. 25. *tenera finguntur.* Lutum enim tenerum in quamvis formam componet figulus, at ubi induruit vel diturnitate temporis, aut frigore, aut in fornace, frustra in reformanda forma laborabit figulus. Ramus tener facile flectitur, & ligatus, vel in orbem, vel sursum, vel deorsum crescit, prout ligantis manus direxerit, sed rursus jam annis & robore durus, flecti nequit: grandior enim atas dura, & intractabilis. Cum puer non flectitur ad virtutes, factus adolescens juxta viam suam, etiam cum tenuerit, non recedit ab ea.

IX. Bene ergo Cajetanus praefatum passum vertit: *Assuefac puerum; nam bonae consuetudines, & mores pueritiae instillati, etiam reliquas vitae aetates in bono nutriunt, & confortant, hinc pulchrè Clemens Alexandrinus juventutem uberis titulo decorat: Est, inquit, in nobis uber aetatis, ipsa juvenus.* Uti enim infans maximè illius genium

P. Franc. Josephi Op. IV.

imbibit, cujus lac sugit, & matris nutricis, quàm matris humorem attrahit, illique humores simul cum lacte hausti, infantem non tantum nutriunt, sed usque ad pulverem & mortem inhaerent, sic juvenus est quoddam uber, & nutrix reliquarum aetatum, quæ lacte suo has nutrit, quale modò lac, quales humores, & mores juvenus praeberit reliquis aetatibus, tales hæc servabunt, genium potius nutricis, juvenutis, quàm profapia, & parentum securura. Magnum hoc videtur paradoxum, & inversus naturæ ordo, quòd infans & puer virum, ac senem nutrit, ac lactet? sed non miratur, qui posteriores hominis aetates, ipsamque senectutem ab infantia quasi generati, & à multiplicatis infantiae annis pueritiam, à pueritia adolescentiam, ab adolescentia juventutem, ab hac aetate virilem, & tandem ab ista senectutem ipsam procedere, adeoque juventutem senectutis stipitem, matrem, ac nutricem esse intelligit, à qua alia aetates lac suum, & morum nutrimentum accipiunt, ab illa proinde malè nutrita & lactata, meritò cum B. Job conquerendo exclamant: *Heu cur lactata sumus uberibus, & nutrita infecto & maligno lacte juvenutis nostrae.*

Quæ cum ita sint, uti revera sunt,

M

sunt,

Senex doceri non potest.

Senec. l. 3. Epist. 25.

Flecti nequit.

Juventus est uber aetatis.

Lactat reliquas aetates.

Est hæc mater & nutrix.

sunt, summa pueritiæ & juven-
tutis habenda ratio, & siquidem
nutricibus nocivi subtrahuntur
cibi, copiosus vini haustus de-
negatur, effervescentis iracun-
diæ ardor inhiabitur, ne ejusce-
modi biliosi, aut nocivi humo-
res in ipsa ubera, & ab uberibus
cum lacte in partum transeant,
sic merito à juventute (quæ nu-
trix est aliarum ætatum) ar-
cenda ebrietas, nocivi ardores
veneris repellendi, bilis ira-
cundiæ expurganda, ne in nu-
tricis ubera, & ab uberibus cum
lacte in senectutem mali tran-
seant humores, posthac incu-
rabiles: Nam adolescens juxta
viam suam, etiam cum senue-
rit, non recedet ab ea.

X.

Et hæc est ratio, quare Deus
æquè, ac malignus spiritus tam
ardenter de juventute hominis
occupandâ decertent, & qui-
vis, hujus dominium alteri præ-
ripere contendat, quia nempe
juventus est nutrix, est propug-

naculum, & caput reliquarum
ætatum, & occupanti caput sa-
criter datur totum tempus vitæ, te-
ste Doctore Seraphico. Agite
ergo parentes, agite juventutis
Curatores, caput hoc servate
Deo, & à tentatore intactum
conservate; Fovete hanc reli-
quarum ætatum nutricem, tan-
quam pupillam oculorum vest-
rorum, defendite ab hostium
incurisibus hoc propugnacu-
lum, circumducite murum &
antemurale virtutum, & bono-
rum morum, indefessas agite
excubias, ne hostis fiat in ca-
pite, & confinium ætatum pro-
pugnaculum expugnet, sed in
fide firmum, in spe erectum, in
charitate radicum, & omni
virtutum genere circumseptum,
omnes hostiles insidias & insul-
tus animosè reiiciat, & solum
creatorem sui possessorem, &
rectorem recipiat, cum quo si-
ne fine vivat, & regnet,
Amen

Inventum
fuit in
observan-
da.

DISCUR-